

Rondom Gibraltar

Piet Baas

Als u diep in uw herinnering teruggaat, weet u nog dat wij als eerste Nederlanders verslag hebben gedaan van de Col d'Orgambideska, een laagte in de Pyreneeën waar trekvogels plegen te passeren, vooral in de oktobermaand. Zo ontstond het idee om in die oktobermaand nu eens af te zakken naar Zuid-Spanje en wel naar Gibraltar, zo geroemd als 'trekvoegel-trekpleister'. Dat leek ons (Ton Schimmel-Piet Baas) de aangewezen opvolger van onze Col in de Pyreneeën. Deze maal kozen wij voor het vliegtuig en de huurauto. De kosten hiervan zijn dragelijk, de vele vertragingen die de eerste reisdag opleverde zal ik maar gauw vergeten, en wij starten maar bij het eerste daglicht dat we op de plaats van bestemming konden genieten.

Zondag

Het landschap zal vele zoonanbidders bekend voorkomen, aangezien wij bij de zo aanbeden Costa del Sol zitten, om precies te zijn op een camping in San Rogue, een plaats van waaruit de normale toerist zich naar zee verplaatst, om neer te strijken in een van de vele witte hotelcomplexen. Ook wij verplaatsten ons richting zee, echter met andere bedoelingen. Op een goede weg richting La Linea ontmoetten wij onze eerste vogels, voor Spanjaarden normaal voor ons reden tot enthousiasme. Wij zagen Roodborsttapuiten, Paapjes, Graspiepers en de Baardgrasmus, een vrolijk gekleurde grasmus die best te verwisselen is met een Paapje. Op de bergen tussen vervaarlijk uitzierende koeien en stieren zagen wij vele Koereigers zitten en overvliegen, enkele hadden zelfs een uitkijkpost gekozen op één van de runderen.

Op de camping hadden wij al Groenlingen. Putters, Huismussen en Roodborsten waargenomen en 's nachts een Steenuil horen roepen. De aanwezigheid van vele vinkachtigen en ook Paapjes leek ons voor trekwaarneming gunstig, het weer was echter voor de trek minder geschikt, maar wel aangenaam voor toeristische activiteiten. Deze zondag leek ons dan ook geschikt om een kijkje te nemen nabij Gibraltar. Op een zeer lange pier werd daar door de bevolking druk gevist; ook de Grote Stern, Dwergstern en de Visdief hielden zich hiermee bezig. De Zilvermeeuwen in de omgeving bleken alle te zijn voorzien van gele poten. Ook meenden wij een Dunbekmeew te zien en dat er een Rotszwaluw overvloedig bleek voor ons als een paal boven water te staan.

Zoals u weet is de grens Spanje-Gibraltar nu nog gesloten, maar gaat binnenkort open. Dit hebben wij dan ook even van nabij bekeken. Voor de vorm werd er gepatrouilleerd door Spaanse agenten. Bij een korte ontmoeting met deze bleek het hun echter om het even of we al dan niet naar Gibraltar zouden oversteken. Ze waarschuwden ons echter dat wij kans liepen te worden opgeblazen (afgaande

op hun nabootsingen van ontploffende granaten).

Wij troffen hier ook lieden aan die zich bezighouden met ons nogal onsympathieke werkzaamheden: vogelvangsters, met Putters, Sijzen en Kneuen in hun kooitjes. Wij komen hier later nog wel op terug.

Op weg naar La Linea bleek er zich op een uitstekende punt (zonder stieren) een dal te bevinden dat zich als een trechter naar Gibraltar uitstrekte. Het leek ons dé plaats voor het trekgebeuren. Maar... wij hebben daar nog vaak gezeten maar nooit spectaculaire trek gezien. Wel zagen wij Koereigers, Baardgrasmussen, en ook Brilgrasmussen scharrelden in de doornige struiken van het droge landschap. Hagedisjes koesterden zich op de rotsen in de zon, en wij zagen vele sprinkhanen vaak met kleurige vleugels zoals de blauw-en roodvleugelige sprinkhaan. Wij zagen leeuweriken die in eerste instantie Kuifleeuweriken leken, maar bij nadere determinatie Thekla Leeuweriken bleken te zijn. Na hier een poos te hebben gezeten besloten wij de riviermonding te gaan verkennen (als ik het goed heb, de Guadiaro). Wij hoorden een geluid dat aan een Ralreiger deed denken zagen een aantal grasmussoorten en ontmoetten weer de Thekla's. Wij vonden een braakbal van grote afmeting die zeker van een arend afkomstig moet zijn. Langs de rivier (begroeid met vele soorten struiken waaronder oleander) zagen we Oeverlopers, Koereigers en Rietzangers, maar ook Orpheusspotvogel, een soort die bij ons toch niet dagelijks in de achtertuin zit. Grote Lijsters die toch wel tot de trekkers behoren houden zich schuil in de struiken en rietvelden van de rivier.

Maandag

Wij proberen het weer op ons 'plaatsje met de uitkijk op Gibraltar'. Een Kleine Zwartkop vertoont ons zijn rode oog en een vogel die veel van een Rotsmus wegheeft laat zich zien. Zwarte Roodstaarten voelen zich in een landschap als dit natuurlijk thuis. Een enkele groep vinkachtigen vliegt wat rond maar van een enthousiaste verplaatsing richting Afrika

is geen sprake. Kneuen, Thekla's en Boerenzwaluwen zijn ons deel. Stootvogels... vergeet het maar.

Terug naar de camping zien wij weer Koereigers. Op de camping zitten nog steeds Putters en Sijsjes. Veel beweging zit er dus niet in. Het weer is dan ook zo aangenaam dat ze wel weinig treklustig zullen zijn.

Wij nemen nogmaals de rivier. Hier hebben wij een bijzondere ontmoeting. Behalve een vanger met mistnetten en jongetjes met luchtbuksen komen wij een vogeltje tegen dat bij ons nog wel eens in een volièr zit. Het Napoleonnetje ooit ingevoerd in Portugal, maar hier goed aangepast. Het zijn kleine prachtvinkjes met een zwarte (boven) staart rood oogje en rode snavel en uiterst levendig. Ook komen wij een zingende Orpheusspotvogel, Oeverlopers, Koereigers, Grauwe Vliegenvanger, Sprinkhaanrietzanger en weer een 'nieuwe' de Zwartkoprietzanger tegen. Je kunt hier het verschil makkelijk bekijken, want je kunt hem als het ware naast de Rietzanger zetten en gaan vergelijken. Wij komen op onze wandeling veel Putters en Europese Kanaries tegen en dus ook een vanger die vriendelijk groetend wegduikt in zijn schuittent opgetrokken uit riet, een soort 'vangwigwam'. Aan de zeekant gekomen ligt een gebied dat doet denken aan de Oostvaardersplassen.

Op het strand zien wij een Zilverplevier in winterkleed, Bontbek-, Kleine en Strandplevieren. Een hele pagina uit het vogelboekje tot leven gewekt. In het riet zaten veel Geelgorzen en waarschijnlijk ook Cirlogorzen, die duidelijk op trek waren evenals de Sijsen en de Europese Kanaries. In het water stonden enkele Grutto's, die bij het opvliegen als Rosse Grutto's gedetermineerd konden worden, ze lieten hun fraai gebandeerde staart mooi zien. In het riet zaten naar onze eerste indruk Baardmezen, het waren echter Buidelmezen. Op de terugweg komen wij de Napoleonnetjes weer tegen samen met andere zwartstaartige vinkjes, roepend als Zebra-vinkjes, maar voor ons niet thuis te brengen (als iemand ons kan helpen?).

Wij gaan nu eens naar de zuidkant van San Roque. Op een sinaasappelhof zien we Roodstaartzwaluwen, Oeverzwaluwen en Boerenzwaluwen. In een gesprek met de 'sinaasappelboer' blijkt dat de vogelvangst op het ogenblik matig is (de man staat naar het lijkt niet vijandig tegenover vogelbeschermers); in het voorjaar als de vogels moegestreden aankomen worden er veel meer gevangen. Wij zien de spreeuwen weer, inderdaad allemaal Zwarte Spreeuwen. Ook loopt er jongetje in

het veld lijmstokjes in te smeren en zien wij weer enkele kinderen met luchtbuksen.

Dinsdag schrijven we alweer

Wij zitten weer op ons punt bij la Linea en constateren lichte trek van Putters. Ook zien wij jagers het veld insjouden, die Thekla Leeuweriken doen opvliegen. Wij zien de Kleine Zwartkop en horen een salvo schoten in de hoek van Gibraltar. Een Duinpieper strijkt neer. Zwarte Spreeuwen zitten op de kerk en een Baardgrasmus begint te ratelen. Wij besluiten ons voor de stootvogel trek landinwaarts te verplaatsen in de richting van een meer, dat later een stuwmeer bleek te zijn.

Onderweg zien wij vele Koereigers en Zwarte Spreeuwen. Bij het meer zien wij de vogels, waar wij zolang al op gewacht hadden. Vier Vale Gieren komen majestieus overvliegen. Bij het stuwmeer dat door de grote droogte ver beneden peil is zien we een blauwe reigerkolonie en aan de voet van de met hun wortels in het waterstaande bomen wat Wilde Eenden en een eindje verderop ook Tafeleenden. Al wandelend zien we een Cirlogorzen en horen we een Barberijse Patrijs, en even later komen vier Slechtvalken over, terwijl een vrouwtje van de Gekraagde Roodstaart alarm slaat. Roodborst en Roodborsttapuit en hagedissen zitten op de stenen. Een meer dan een meter lange slang schiet weg tussen de kurkeiken en de distels. Een Fuut duikt op uit het meer (Presa de Guadarranque). Als wij in de buurt een eindje rondrijden stuiten wij op een pracht van een uitkijkpost en bij een temperatuur van 30°C gaan wij daar op ons gemak zitten. Een Blauwe Rotslijster laat zich zingend waarnemen en er gaat een stootvogel zitten in het dal onder het kasteel waarop we uitkijken. Het blijkt een Bastaardarend. Vale Gieren komen langs, de Kleine Zwartkop scheldt en Huiszwaluwen, Eksters, Boomkruipers en Grote Bonte Specht worden gehoord. Daar komen de eerste trekkers: Twee Wespindieven en later de Bruine Kiekendief. De Torenvalk die wij zien kan gelukkig gedetermineerd worden als de Kleine.

Woensdag

Wij zien ook weer 'gewone' vogels: Kauwen. Op onze binnenlandse uitkijkpost aangekomen begroet ons de Blauwe Rotslijster en zien wij lichte trek van Sijsjes en Zanglijsters. Een Tjiftjaf roept. Wij ontwaren een arend en wel de Havikarend. Kleine Torenvalken vliegen lawaaiig rond en om elf uur komen er 20 Rode Vrouwen langs. Graspiepers komen over en een Bulzerd. Even later komt helemaal alleen een Monniksgier langs.

Bij onze eerste waarnemingspost aan de kust zien wij toch nog 26 Buizerden langstrekken

en bekijken wij nog even een Koninginnepage. Honderden Geelpootzilvermeeuwen, Kleine Mantelmeeuwen en wat Kokmeeuwen zitten er langs de kust. Veel piepers, Putters en een Gele Kwikstaart laten zich zien.

Tja, en dan die mussen. Een hoofdstuk apart. Veel mussen vertonen zich buiten de bebouwing. Sommige hebben wel een bruin petje zoals de Ringmus, maar zo'n mooie Spaanse Mus als in de vogelgidsen staat afgebeeld hebben wij nooit aangetroffen. Ze bastaarden nogal zegt men. Misschien kan iemand ons hier over iets vertellen?

Aan de kust zien we de Waaiersaarrietzanger die zo het lijkt niet zo aan nattigheid is gebonden als de normale Rietzanger. En natuurlijk zien wij weer een vanger met een vogelkooitje achter op zijn brommer voorbijeuren.

Donderdag

Op weg naar onze binnenlandse uitkijkpost zien wij Zwarte Spreeuwen, Witte Kwikstaarten en Putters. Daar aangekomen zien wij direct de Vale Gier. Blauwe Reigers landen bij het meer. Allerhande soorten zwaluwen circelen rond. Om elf uur zien wij tussen de Vale Gieren vier Slangenarenden. Vale Gieren vertonen zich vaak en ook een Holenduif komt over. Op de terugweg zien wij nogmaals de Slangenarend en in de verte krassen enkele Raven.

Wij gaan een tocht ondernemen naar Tarifa, het punt van waaruit Columbus zijn start naar Amerika maakte. Ook daar zitten vele vogelvangers. Een Grote Gele Kwikstaart hipt rond op het strand. Aan de kust Adouin's Meeuw, Grote Stern en ook een groepje Putters, andere vinkachtigen en piepers steken de zee in. Waarom zouden die vangers hier anders ook zitten. Zelfs enkele die Puttertjes aan een touwtje hebben gebonden. Bij een bezoek aan Tarifa vinden wij puttervleugeltjes op een plein...

Vrijdag

Bij de rivier inmiddels wel bekend zien wij de Kleine Kortteenleeuwerik, twee Waaiersaarrietzangers, Graspiepers, Thekla's en (Spaanse) Mussen. Baard- en Brilgrasmussen, Koereigers, Gele Kwikstaarten, Kleine Torenvalken, Torenvalken, Kepen, Kauwen, Vinken, Groenlingen, Roodborstapuiten, Tortelduiven, Paapjes, Tapuiten; het is helaas de laatste waarneming hier. Wij moeten richting Malaga naar het vliegveld.

Een verrassing wacht ons nog. Bij een stop elgenlijk veroorzaakt door een Kauw die wij in de vizier kregen zien wij in de verte Jan van Genten boven de zee jagen. Als wij even langs de kust wandelen, en ook 'onze' laatste

vogelvanger zien, krijgen wij Steenlopers, Bontbekplevieren en Drieteenstrandlopers in het oog. Het wordt donker en wij vervolgen onze weg. Wij gaan maar eens een toeristisch menu nuttigen in een toeristische stad van heerlijke hamburgers en merken dat in het zelfde etablissement ook vogelboutjes onder de naam 'Codorniz' worden geserveerd. Als iemand weet wat voor een beestje hiervoor het loodje heeft moeten leggen, graag bericht.

Vogelvangst en bevolking

Bij de vogelvangst die af te keuren is moet men wel bedenken dat de bevolking arm is en waarschijnlijk uit noodzaak zijn goedkope stukje vlees uit de lucht haalt. Het land komt mij ten minste als arm en onderontwikkeld voor, ten westen van de Costa del Sol. Om hier een idee van te krijgen lijkt het mij noodzakelijk zelf eens een kijkje te gaan nemen, en niet de rijke toeristenhoek in te duiken. Natuurlijk zullen ook hier beroepsvangers zijn; leveranciers van patés en aanverwante zaken. Hier zou men allereerst maatregelen tegen moeten nemen. Wat de Spaanse vogelwetgeving betreft: ik ben totaal onkundig op dit gebied en zie inlichtingen gaarne tegemoet. Wel hebben wij waar kunnen nemen dat de politie de vogelvangst toestaat. Het lijkt mij in vergelijking met onze vorige 'missie' in de Franse Pyreneeën, dat de Spanjaard het meer verdient overtuigd te worden van schadelijke gevolgen van vogelvangst dan de Franse jagers, die wij toendertijd tegenkwamen.

Ten slotte

Ook al was de trek niet optimaal, misschien door het weer, misschien door onze tijdkeuze, het bleek een reis die zeer de moeite waard was en betaalbaar. Een volgende reis zou voor ons richting Bosporus kunnen gaan, maar wij weten daar verder niet veel van de omstandigheden en vragen dan ook ieder die ons inlichtingen wil verstrekken dit even te doen. Tijd, reismogelijkheden, plaatsen, organisaties en dergelijke zijn voor ons van belang. Bij voorbaat dank.

■ P. Baas, Van Asch van Wijckstraat 3, 7741 VT Coevorden, tel. 05240-3391.

Spreeuwenpot opgebaggerd

In 'Bokmakierle', het tijdschrift van de Southern African Ornithological Society, volume 34(2):47, juni 1982 schrijft Banie Penzhorn over de vondst van een spreeuwenpot. Deze werd tijdens restauraties van Kasteel Ammersoyen (Gld.) in 1960 uit de slotgracht opgegraven. De 17e eeuwse spreeuwenpot werd tentoongesteld met andere voorwerpen die daar toen zijn gevonden.